

Міністерство освіти і науки України
Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
Сумський державний педагогічний університет ім. А.С. Макаренка
Сумський державний університет
Університет менеджменту освіти
Херсонська академія неперервної освіти
Інститут післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області
Національний університет цивільного захисту України
Харківський регіональний інститут державного управління НАДУ

**ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ ОСОБИСТІСНО-
ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІВ В УМОВАХ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ**

*Рекомендовано до видання Науково-методичною радою
КЗ Сумський інститут післядипломної педагогічної освіти
(протокол № 4 від 29 травня 2018 р.)*

Редакційна колегія:

С.М. Грицай – кандидат педагогічних наук
О. В. Зосименко – кандидат педагогічних наук, доцент
Г. Л. Єфремова – кандидат педагогічних наук
С.М. Луценко – кандидат наук з державного управління, доцент
О. І. Огієнко – доктор педагогічних наук, професор
В. Б. Харламенко – кандидат педагогічних наук, доцент
Д.М. Пінчук – секретар-координатор
Л.П. Івашина – секретар-координатор

Інноваційні технології розвитку особистісно-професійної компетентності педагогів в умовах післядипломної освіти: збірник наукових праць – [Електронний ресурс] – Суми: КЗ СОІПО, 2017. – Режим доступу: <https://sites.google.com/view/professional-education-kaf/діяльність-кафедри/всеукраїнська-конференція-2018>

У збірнику представлені наукові статті учасників Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Інноваційні технології розвитку особистісно-професійної компетентності педагогів в умовах післядипломної освіти», що розкривають сучасний стан та перспективи розвитку компетентнісного підходу у системі освіти України, зарубіжний досвід організації формування професійної компетентності педагогів, методологічні та методичні основи впровадження компетентнісного підходу у післядипломній освіті, інноваційні технології розвитку особистісно-професійної компетентності педагогів в умовах інклюзивної освіти, психологічний супровід розвитку особистісно-професійної компетентності педагогів, організаційно-педагогічне забезпечення інноваційного розвитку післядипломної освіти на засадах компетентнісного підходу.

Конференція проводиться за ініціативою КЗ Сумський ОІПО з метою обговорення проблем розвитку особистісно-професійної компетентності педагогів в умовах післядипломної освіти у контексті інноваційного розвитку суспільства.

Наукові статті розміщено в авторській редакції.

Слозанська Ганна,
*кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри соціальної педагогіки і соціальної роботи,
докторант кафедри педагогіки та менеджменту освіти
Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка,
м.Тернопіль*

КОМПЕТЕНТНІСНА МОДЕЛЬ ФАХІВЦЯ ІЗ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В ГРОМАДІ

У статті розкрито сутність поняття «модель фахівця» та «компетентність»; схарактеризовано роль моделі фахівця у процесі розробки системи професійної підготовки майбутніх соціальних працівників до роботи в громаді; розглянуто підходи щодо побудови компетентнісної моделі фахівця з соціальної роботи.

Науково-технічний прогрес та інтенсивний розвиток суспільства вимагають від ЗВО швидкого реагування на зміни, що відбуваються. Ринок праці диктує свої вимоги до випускників; чекає на молодих фахівців, готових до професійного життя, здатних продукувати нові ідеї, швидко адаптуватися до змін та нововведень. Приведення системи професійної підготовки фахівців у відповідність до вимог суспільства, ринку праці дозволить випускникам бути більш конкурентоспроможними та отримати більше шансів на працевлаштування після закінчення ЗВО.

Орієнтація на цілі, зміст та особливості професійної діяльності у побудові процесу підготовки майбутніх фахівців дає студентам цілісну картину своєї майбутньої професійної діяльності як в професійному так соціальному контекстах. Важливе значення має і логіка побудови навчального процесу, структура програми підготовки, її наповненість навчальними дисциплінами, орієнтованими на формування конкретних компетенцій, розуміння викладачами змісту і структури майбутньої професійної діяльності студентів. Так, як ця діяльність може мати досить різноманітний характер доцільно при проектуванні процесу професійної

підготовки майбутнього фахівця у ЗВО орієнтуватися на суть та структуру його професійної діяльності та на саму модель фахівця.

Орієнтація на модель фахівця з соціальної роботи в громаді та модель його професійної діяльності набуває особливої значущості в умовах трансформації соціально-політичного устрою країни, що має на меті делегування повноважень із «центру на місця». Реалізація політики децентралізації, в тому числі і у сфері соціального захисту населення, вимагає від соціальних працівників оволодіння відповідними знаннями, вміннями і навиками, необхідними для надання соціальних послуг на місцевому рівні. Це, в свою чергу, заставляє ЗВО визначитися із напрямками та шляхами вдосконалення системи професійної підготовки майбутніх соціальних працівників; вдосконалити сам профіль підготовки відповідних фахівців та наповнити його зміст належним змістово-технологічним забезпеченням з метою підготовки фахівців, готових до роботи в ОТГ.

Модель фахівця у науковій літературі може розглядатися як: образ професіонала, виражений відповідною документацією [8]; норму, еталон суспільних вимог до кваліфікації фахівця [4, с.80-89], ідеал фахівця, бажаний взірець особи, підготовленої належним чином до виконання своєї професійної діяльності [1, с.69-90]. На основі аналізу запропонованих у науковій літературі визначень означеного поняття О. Пономарьов стверджує, що «модель фахівця» «являє собою документ, що розробляється у вищому навчальному закладі для кожної спеціальності, з якої ведеться підготовка фахівців, і максимально можливою мірою відображає сукупність вимог до характеру й рівня його професійної та соціальної компетентності, особистісного розвитку та якостей» [7]. Тобто, навчальний процес у ЗВО має бути побудований таким чином, щоб під час навчання у студентів-майбутніх фахівців із соціальної роботи в громаді сформувалися відповідні компетентності для роботи в ОТГ.

Під компетентністю розуміють комплекс знань, умінь, навичок, досвіду застосування їх для здійснення діяльності, метою якої є досягнення

певних цілей, ставлення до процесу та результатів виконання цієї діяльності [5, с. 66].

Зазначимо, що в процесі розробки моделі фахівця із соціальної роботи в громаді усі професійні компетентності, якими має володіти відповідний фахівець можна структурувати у дві групи: знання, вміння і навички: знання, вміння і навички, що стосуються надання визначених законодавством України соціальних послуг різним категоріям населення та знання, вміння і навички у сфері адміністрування соціальної роботи та організації надання соціальних послуг на місцях.

Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» перший (бакалаврський) рівень вищої освіти відповідає шостому кваліфікаційному рівню Національної рамки кваліфікацій і передбачає здобуття особою теоретичних знань та практичних умінь і навичок, достатніх для успішного виконання професійних обов'язків за обраною спеціальністю [3]. Тоді як другий (магістерський) рівень вищої освіти – сьомому кваліфікаційному рівню Національної рамки кваліфікацій і передбачає здобуття особою поглиблених теоретичних та/або практичних знань, умінь, навичок за обраною спеціальністю (чи спеціалізацією), загальних засад методології наукової та/або професійної діяльності, інших компетентностей, достатніх для ефективного виконання завдань інноваційного характеру відповідного рівня професійної діяльності [3].

Згідно кваліфікаційних вимог, зазначених у Довіднику кваліфікаційних характеристик професій працівників Випуск 80 Соціальні послуги, соціальний працівник це особа із базовою або неповною вищою освітою відповідного напрямку підготовки (бакалавр або молодший спеціаліст), здатна застосовувати на практиці: нормативно-правові акти з питань надання соціальних послуг особам, що потрапили в СЖО, реєструвати й вести облік таких осіб та надавати їм передбачені чинним законодавством соціальні послуги; використовувати наявні ресурси з метою задоволення потреб та інтересів осіб в СЖО; організовувати заходи

із соціальної адаптації, реабілітації та інтеграції таких осіб, надавати їм кваліфіковану консультацію; вести первинну документацію тощо [2].

Фахівець із соціальної роботи – це особа із вищою освітою другого рівня за ступенем магістра та спеціальністю відповідної галузі знань, здатна організувати виявлення та вести облік сімей/ осіб, які перебувають у СЖО і потребують надання соціальних послуг; здійснювати оцінку потреб сімей/осіб, які перебувають у СЖО; визначити перелік необхідних соціальних послуг, форми та методи соціальної роботи; здійснити соціальне замовлення необхідних соціальних послуг сім'ям/особам, які перебувають у СЖО, інформує та організовує процес надання соціальних послуг через діяльність Центру із надання соціальних послуг шляхом організації партнерської взаємодії закладів освіти, охорони здоров'я, соціального обслуговування, громадських організацій, фондів та інші суб'єкти, що надають соціальні послуги, тощо; організовує залучення наявних фінансових, матеріальних та інших можливостей громади для підтримки сімей/осіб, які перебувають у СЖО; проводить навчання соціальних працівників обробки інформації [6].

У контексті здійснюваного дослідження, на основі аналізу чинних нормативно-правових актів, кваліфікаційних вимог до відповідних фахівців та наукової та методичної літератури із проблематики дослідження, поданих у 1 та 2 розділах нашого дисертаційного дослідження, нами було виокремлено базові програмні компетенції, якими має володіти соціальний працівник-випускник спеціальності «Соціальна робота» ЗВО України. Відповідно, випускники бакалаврату мають володіти загальними (*комунікативна, інформаційна та науково-дослідна*), професійно-базовими (*деонтологічна, організаційна, діагностично-прогностична, технологічна та правозахисна*) та процесійно-спеціальними (*розуміння основ соціальної політики, економічних основ соціальної роботи; обізнаність у різних галузях психології; оволодіння методикою соціологічного дослідження та методами статистики, здатність до створення здоров'язберігаючого простору та вміння планувати й*

здійснювати професійний саморозвиток і вдосконалення) компетентностями для надання практичних соціальних послуг на рівні ОТГ. Рівень сформованості означених компетентностей є свідченням готовності бакалаврів-майбутніх соціальних працівників до роботи в ОТГ задля надання соціальних послуг населенню.

Одже, компетентнісна модель фахівця із соціальної роботи в громаді передбачає розробку системи професійної підготовки майбутніх соціальних працівників у ЗВО України з проекцією на їх майбутню професійну діяльність.

Література

1.Александров Г. Н. Проблемы формирования модели личности специалиста / Г. Н. Александров, Ф. В. Шарипов. – М.: *Знание*, 1984. – с. 69-90.

2.Випуск 80 «Соціальні послуги» Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників (ДКХП) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.golovbukh.ua/regulations/1521/8453/8454/468515/>– Загол. з екрану. – Мова укр.

3.Закон України. Про вищу освіту»: чинне законодавство (ОФЦ. ТЕКСТ). К.: *Паливода АВ*. – 2014.

4.Зінченко В. О. Тенденції розробки моделі фахівця / В. О. Зінченко // *Наукові записки кафедри педагогіки*. – 2011, 27. – с. 80-89.

5.Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під. заг. ред. О.В.Овчарук. – К.: «К.І.С.», 2004. – 112 с.

6.Наказ Міністерства соціальної політики України «Про затвердження кваліфікаційної характеристики професії «Фахівець із соціальної роботи». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.mlsp.gov.ua/labour/control/uk/publish/article?art_id=187470&cat_id=185221– Загол. з екрану. – Мова укр.

7. Пономарев А. С. Модель специалиста как источник выбора и обоснования содержания профессионального образования: текст лекции / А. С. Пономарев. – Х.: НТУ «ХПИ», 2006. – 56 с.

8. Сигов И. И. Проблемы разработки конкретного содержания моделей специалистов широкого профиля / И. И. Сигов // *Научно-методические проблемы разработки конкретного содержания моделей специалистов широкого профиля.* – 1974. – 216 с.